

Mälardalens högskola

Kort om högskolan

Mälardalens högskola finns på två campus – i Eskilstuna och Västerås – och har över 15 000 studenter fördelade på omkring 50 program och 600 kurser.

Högskolan fastslår i sin nya utbildningsstrategi¹ att entreprenöriellt tänkande, hållbar utveckling och internationella perspektiv ska genomsyra alla utbildningar. Studenternas anställningsbarhet lyfts fram och ses som ett viktigt utvecklingsområde även för de icke yrkesinriktade utbildningarna.

Mälardalens högskola samarbetar med enskilda högskolor inom delar av utbildningsutbudet. Dessutom ingår högskolan i nätverket Penta Plus tillsammans med Karlstads universitet, Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle och Örebro universitet. Nätverket samlar lärosätena kring nyckelord som samarbete, profilering, koncentration, synergieffekter och innovationssystem.

Ett diskuterat eventuellt samgående med Örebro universitet har skjutits några år på framtiden, och ett samgående blir eventuellt aktuellt år 2010.

Andel med högutbildade föräldrar, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Mälardalens högskola	19	19	19	19	21
Jämförelsetal *	1,29	1,21	1,14	1,20	1,27

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med arbetarbakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Mälardalens högskola	31	32	29	31	29
Jämförelsetal *	0,79	0,83	0,83	0,85	0,79

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

---

¹ *Utbildningsstrategi för Mälardalens högskola, för 2006–2010*

Andel med utländsk bakgrund, nybörjare respektive år, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Mälardalens högskola	19	20	20	20	21
Jämförelsetal *	1,07	1,11	1,09	1,07	1,08

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Källa: Registerdata SCB/Högskoleverket

Enligt Högskoleverkets statistik rekryterar Mälardalens högskola en något stigande andel studenter med högutbildade föräldrar och en lägre men stabil andel studenter med arbetarbakgrund jämfört med fördelningen i rekryteringsområdet. Andelen nybörjare med utländsk bakgrund överstiger nivån för befolkningen i det primära rekryteringsområdet.

Kvarvaro efter två års studier*, registrerat nybörjarläsåret 2003/04, procent

Föräldrars utbildningsnivå	Kvar	Annat lärosäte	Ej kvar	
Högst gymnasial (=låg)	67	9	24	100
Eftergymnasial (=hög)	56	15	29	100
Alla (inkl. "ej uppgift")	63	11	26	100

*Registrering 2005/06, gäller programstudenter som börjat på minst treåriga program 2003/04

Källa: SCB, bearbetning Högskoleverket

Bland dem som läsåret 2003/04 började på ett utbildningsprogram vid Mälardalens högskola finns vissa skillnader i kvarvaron mellan studenter med hög- respektive lågutbildade föräldrar. Studenter med högutbildade föräldrar har i högre utsträckning valt att byta till ett annat lärosäte, eller att helt lämna sina studier. Förhållandet mellan de två grupperna studenter var jämn de två läsåren dessförinnan, och i slutet av 1990-talet var det vanligare att studenter med lågutbildade föräldrar lämnade lärosätet. Mälardalens högskola har alltså förbättrat sin förmåga att behålla studenterna från studieovana hem.

Utbildningsutbud

Mälardalens högskola är en av Sveriges största utbildare av högskoleingenjörer och sjuksköterskor. Omkring 60 procent av studenterna på Mälardalens högskola läser någon av dessa eller andra utbildningar som leder till yrkesexamen, t.ex. lärarutbildning, och de allra flesta av dessa utbildningar har flerdisciplinär karaktär. Flertalet utbildningar är framtagna i tydlig samverkan med företag i regionen.

Inom grundutbildningen står utbildningsområdena samhällsvetenskap, humaniora och juridik för drygt 40 procent av helårsstudenterna, följt av naturvetenskap och teknik med drygt 30 procent och "övriga" dvs. utbildning, vård, musik, design m.fl. står för 25 procent.

Utbudet av kurser inom ramen för nätuniversitetet har legat på ungefär samma nivå under de senaste åren, dvs. 100 kurser per år.

Högskoleförberedande utbildningar

Mälardalens högskola erbjuder högskoleförberedande utbildning i form av bastermin och startår till högskolestudier för att bredda högskolans rekryteringsbas. Basterminen är en behörighetsgivande förutbildning till högskolans program inom naturvetenskap och teknik.

Startåret är ett slags collegeår som genomförs i samarbete med regionens vuxenutbildningar. Studenterna får under utbildningen bland annat insyn i studieteknik och vetenskaplig metodik. Studievägledning ingår också som en viktig del. Mälardalens högskola skriver i årsredovisningen för 2005 att det finns ett stort intresse i regionen för startåret, och att antalet samarbetspartner har ökat under de år som utbildningen bedrivits. Samarbetet inom startåret har, menar man, bidragit till värdefull samverkan mellan lärare på komvux och lärare på högskolan. Av de 37 studenter som påbörjade studier på startåret 2003 slutförde 21 studierna 2004. Av dessa har 15 fortsatt att läsa vid högskolans program eller kurser. Under höstterminen 2005 läste 34 studenter startåret men 2006 hade antalet nästan halverats, till 18 studenter. Högskolan erbjuder också en fristående kurs, bryggan – vägen till högskolan (5 poäng), som en introduktion till högskolestudier, vilken riktar sig speciellt till elever på folkhögskolor. Innehållet omfattar studieteknik, vetenskaplig metodik, projektmetodik, gruppdynamik och introduktion till olika examinationsformer.

Förändringar under perioden

Mälardalens högskola har på 00-talet förändrat sin utbildningsprofil, från en utpräglad inriktning mot naturvetenskap och teknik (drygt 40 procent av helårsstudenterna) till en där samhällsvetenskap, humaniora och juridik blivit allt större och tagit över de tidigare områdenas dominans. Fortfarande utgör dock yrkesutbildningar kärnan i utbildningsutbudet.

Arbetet med att anpassa utbildningsutbudet till den nya examensordningen har enligt högskolan inneburit att utvecklingen av helt nya program fått stå tillbaka. Vissa mindre förändringar i utbudet av nybörjarprogram har gjorts under 2006 med anledning av att högskolan haft för få sökande. Högskolan har även börjat med behörighetsgivande sommarkurser för att öka rekryteringen till datavetenskapliga programmet, mekatronikprogrammet samt programmet för spelutveckling och interaktion. Dessutom tar några

institutioner även fram nya program i syfte att uppnå en jämnare könsfördelning.

Antalet helårsstudenter som läser kurser inom nätuniversitetet vid Mälardalens högskola minskade med ungefär 15 procent mellan 2004 och 2006.

Som en del av en matematiksatsning har Mälardalens högskola gett en webbaserad repetitionskurs i matematik i samverkan med KTH och Chalmers, och en särskild kurs har tagits fram för de nybörjare på lärarprogrammet som ska läsa matematikinriktning.

Studentrekrytering

Det geografiska rekryteringsområdet för Mälardalens högskola är stort och tätbefolkat. Högskolan är lokaliserad både i Södermanlands län och i Västmanlands län och tillsammans svarar de länen för hälften av studenttillströmningen (nybörjare 2005/06). Man räknar även in Stockholmregionen till rekryteringsområdet, varifrån knappt 20 procent av studenterna kommer².

Rekryteringsförutsättningar 2002–2005

Efter 15 års ökning av grundutbildningsvolymen minskade antalet helårsstudenter vid Mälardalens högskola något 2005 och med sju procent 2006. Högskolan planerade under 2005 en neddragning av utbildningsvolymen, men huvudorsakerna till den stora nedgången menar man är dels fyra år med minskat antal nybörjare, dels en klart förbättrad arbetsmarknad under 2006. Det sjunkande antalet helårsstudenter beror dock inte huvudsakligen på färre nybörjare till utbildningsprogram utan snarare på avhopp under studierna och på att färre studenter läser fristående kurser.

Vissa kurser inom samhällsvetenskap, bland annat grundkurser i beteendevetenskapliga ämnen och vårdvetenskap, har fler sökande än de kan ta emot, medan kurser framförallt inom teknik och naturvetenskap har kapacitet över.

Mälardalens högskola kan ge boendegaranti för nybörjarstudenter, vilket gynnar möjligheterna att rekrytera i synnerhet yngre studenter.

Allmän verksamhet för rekrytering

Högskolan har arbetat med årliga rekryteringsplaner. Planerna har syftat till att främja och bredda rekryteringen till högskolan och innehållit mål för rekryteringsarbetet i stort. Det övergripande rekryteringsmålet har varit att högskolan ska rekrytera och behålla studenter för att klara regleringsbrevets grundutbildningsuppdrag. Ett annat mål har varit att totalt öka antalet ansökningar till högskolans utbildningsprogram.

---

² Statistiskt meddelande från SCB, *Universitet och högskolor. Studenter och examina i grundutbildningen 2005/06*, UF 20 SM 0701

Med anledning av de minskande studentvolymerna har arbetet med studentrekrytering intensifierats och en ny plattform för arbetet togs fram under 2006. Särskilt fokus har lagts på de tekniska utbildningarna. En ny organisation har utvecklats för att stärka rekryteringsarbetet, som bl.a. innebär en nysatsning på katalogproduktion, webbpublicering och "varumärkesbyggande".

Högskolan har under året genomfört aktiviteter med syfte att brett informera om högskolans utbildningsutbud och samtidigt påverka olika grupper av presumtiva studenter till att fortsätta till högskolestudier. Rekryteringsarbetet har genomförts i samarbete med alla gymnasieskolor och kommunala vuxenutbildningar i regionen samt med delar av näringslivet med särskilda rekryteringsbehov. Lärare, doktorander och studenter från högskolan har medverkat i lektioner med bl.a. populärvetenskapliga föreläsningar, DNA-laborationer, flygdag och tekniksimuleringar för att väcka intresse och ge eleverna en mer positiv inställning till fortsatta studier. Högskolan har även besökt utbildningsmässor, kommunala vuxenutbildningar, regementen, invandrarföreningar, arbetsförmedlingar och aktiviteter på allmän plats.

Projektet *Teknikåttan* samt vissa delar av projektet *Robotdalen* är exempel på aktiviteter som i ett långsiktigt perspektiv ska göra ungdomar intresserade av utbildningar inom de tekniska och naturvetenskapliga utbildningsområdena.

Högskolan har genomfört informationsaktiviteter för att göra högskolans utbildningar kända, bl.a. på turistorter som är attraktiva för ungdomar. Under sommaren 2006 gjordes särskilda satsningar i högskolans närregion. Högskolan har även anordnat högskoledagar i Eskilstuna och Västerås med drygt 3 500 besökare från gymnasieskolor, komvux och folkhögskolor. Vid arrangemanget fick besökarna information om högskoleutbildning, högskolans utbildningsutbud och arbetsmarknadsutsikter.

Dessutom har under några år gjorts en särskild besöksatsning i Stockholmsregionen med syftet att öka kunskaperna hos gymnasister om de goda kommunikationerna med högskolans huvudorter, boendemöjligheter i Eskilstuna och Västerås samt högskolans utbildningsutbud.

En årligen återkommande aktivitet är Öppet hus då personer som sökt något av högskolans utbildningsprogram bjuds in till det program de sökt som första alternativ. Syftet är att ge en fylligare information om respektive utbildning, bostadsmöjligheter, information om studieorten, studiemedel och andra praktiska saker som underlättar övergången till högskolestudier. Högskolan ringer även upp alla som har sökt något av högskolans nybörjarprogram. Dessutom har högskolan en tjänst som erbjuder presumtiva studenter möjlighet att fråga en student på högskolan om livet som student. Den har varit tillgänglig via webben under rubriken "Fråga en student".

Efterhand har Mälardalens högskola förbättrat kontakterna och utökat samarbetet i Södermanland och Västmanland med olika vidareinformatörer som föräldrar, studievägledare, personal vid arbetsförmedlingar och arbetsgi-

vare. Högskolan framhåller att man blivit bra på att också använda studenter som vidareinformatörer.

Verksamhet för breddad rekrytering 2003–2005

Mälardalens högskola beskriver att ett viktigt budskap i rekryteringsarbetet har varit att avdramatisera kontakterna med högskolan och visa på vad högskoleutbildning kan ge för individen, oberoende av den sociala bakgrunden.

Med ett strategiskt syfte att bredda rekryteringen har högskolan anordnat *populärvetenskapliga föreläsningar* och under 2006 genomfördes åtta heldagar med gymnasister i olika årskurser som deltog i ämnesföreläsningar och laborationer på de två campusorterna. Inför rekryteringen 2006 intensifierade högskolan kontakterna och utökade samarbetet i Södermanland och Västmanland samt i Enköping med föräldrar, lärare, studievägledare, personal vid arbetsförmedlingar och arbetsgivare. Flera av högskolans institutioner har inlett samarbete med gymnasieskolor för att underlätta övergången från gymnasie- till högskolestudier.

Kataloger och *broschyrmaterial* har producerats centralt och vid institutionerna. Materialet sprids i bransch- och arbetsgivarorganisationer för att nå dem som idag är yrkesverksamma och i behov av vidareutbildning.

Vid högskolan pågår ett arbete att utveckla *studievägledningen*, vilken bedrivs både centralt och vid institutionerna.

I högskolans *skrivarstuga* erbjuds studenter extra handledning i och respons på det vetenskapliga skrivandet, exempelvis i PM, rapporter, uppsatser och examensarbeten.

Inom projektet *Bryggan 2* har man verkat för att förmå fler att ta steget till högskolestudier. Som ett resultat av projektet har högskolan sedan 2005 gett en introducerande högskolekurs för folkhögskolestuderande.

Under 2004 utvecklade Mälardalens högskola ett *samverkansråd* för flexibelt lärande, som en del i ett EU Mål 2-projekt. Samverkansrådet har sedan dess utvecklats vidare och samarbetat med regionens kommuner och lärcentrum för att öka möjligheterna att bedriva studier på hemorten. Ett resultat är att startåret kompletteras med nätbaserat stöd under den undervisningsfria tiden.

För att möjliggöra antagning för flera grupper av presumtiva studenter har högskolan sedan några år på vissa utbildningar differentierade förkunskapskrav i matematik, vilket gör utbildningstiden längre för dem med lägre förkunskaper.

Mälardalens högskola satsar även på behörighetsgivande *högskolepedagogiska kurser* för lärarna där innehållet bl.a. belyser studenters lärande i högre utbildning utifrån utbildningsvetenskaplig teori och forskning, studenters studieförutsättningar och hur genus, etnicitet och klass påverkar lärandet.

Reell kompetens och alternativt urval

Under 2006 begärde drygt 500 personer att få sin reella kompetens prövad vid ansökan till program och fristående kurser vid Mälardalens högskola. Av dessa ansågs 65 personer behöriga utifrån sin reella kompetens. Åren innan hade några få sökande fått den reella kompetensen validerad med hjälp av kunskapsprov och bedömdes vara behöriga. Högskolan hade planerat att använda kunskapsprovet för alternativt urval till det beteendevetenskapliga programmet, social omsorg, år 2006 men inga sökande använde denna väg.

Under några år har en alternativ antagningsmodell använts till sjuksköterske- och folkhälsovetenskapliga programmen, men bl.a. på grund av oklart regelverk skedde detta sista gången inför vårterminen 2005.

Studenter som fullföljt startåret till högskolestudier och uppnått planerad behörighet (grundläggande och/eller särskild behörighet) har garanterats plats på efterföljande utbildning på högskolan. Minst två platser per program har reserverats. Detta gäller dock inte för beteendevetenskapliga programmet och sjukgymnastprogrammet på grund av det redan höga antalet sökande till dessa platser.

Utvärdering och uppföljning

Varje höst genomför högskolan en enkätundersökning bland de studenter som påbörjat utbildningar vid högskolan, i syfte att följa upp och förbättra högskolans studieinformation. År 2004 gjordes en sammanställning av enkätundersökningarna från 1997 och framåt. År 2005 gjordes en större enkätundersökning bland årskurs tre i gymnasieskolorna i Västmanland och Södermanlands län, vilken utmynnade i en rapport, *Vad är viktigt i valet av högskola?* Där framgick bland annat att internet är den mest använda informationskällan och att faktorer som bostadsgaranti och studentliv spelar roll vid valet av högskola.

Grundutbildningen vid institutionen för innovation, design och produktutveckling utvärderades 2006 och resultatet visar att det krävs förbättringar inom två områden: återkopplingen från lärare till student och studenternas studieteknik.

En extern forskare fick i uppdrag av Mälardalens högskola att utreda hur mångfalden vid högskolan kan utveckla anställdas och studenters interkulturella kompetens. Syftet var att uppmärksamma alla verksamma vid Mälardalens högskola på möjligheter och svårigheter i möten mellan kulturer i vardagsarbetet. Resultatet rapporterades år 2006 i *Social mångfald och insikter om interkulturell förståelse vid Mälardalens högskola*.³ Slutsatserna efter ett antal genomförda interna intervjuer berör vikten av att erkänna den sociala mångfalden, och att det krävs att eventuella konflikter i denna mångfald

---

³ Juan Velásquez A. FD Stockholms universitet. Publicerad 2006 av Mälardalens högskola.

bejaktas för att högskolan ska bli en mer vital och demokratisk miljö. Forskaren Velásquez avslutar rapporten på följande vis:

Högskolan visar med egna erfarenheter vägar för att utvecklas med den sociala mångfalden på ett sätt som är förenligt med ett modernt demokratiskt samhälle.

Arbetet för att öka den sociala mångfalden gav på så sätt anställda och studenter möjlighet att utveckla insikter om interkulturell förståelse. (...) Att lära sig leva med olikheter blir en normal tillvaro som avmystifierar den sociala mångfalden som ett 'problem'. Denna insikt lägger en bra grund för att ta itu med obalanser och göra högskolan till en självklar arena för demokratiska möten.

Högskoleverkets bedömning

Utfall i förhållande till förutsättningar

Den sociala snedrekryteringen till Mälardalens högskola är mindre än på de flesta lärosäten, i synnerhet vad gäller andelen nybörjare med utländsk bakgrund. Snedrekryteringen har alltså inte varit så stor att den har föranlett några radikala insatser från högskolans sida. Därför har också en strävan efter kvantitativt ökad rekrytering dominerat rekryteringsarbetet.

Tydliga riktlinjer och policy för samordning av arbetet med introduktion för nya studenter har lagts fram först 2005.

Hur man arbetat med breddad rekrytering

Rekryteringsplanen från 2003 är omfattande och ambitiös, men den innehåller inte åtgärder för att bredda rekryteringen, endast för att främja den. I redovisningen av arbetet med att aktivt främja och bredda rekryteringen till Mälardalens högskola skriver man beträffande breddning av rekryteringen att "det underförstådda målet varit att minska den sociala snedrekryteringen och att uppföljning ska göras med nationella nyckeltal". Detta är en något defensiv formulering. Enligt Högskoleverkets bedömning står breddad rekrytering inte speciellt högt på agendan i lärosätets rekryteringspolicy.

Vad som är högskolans styrka i det kontinuerliga utvecklingsarbetet är den rika samverkan som utvecklats med regionens näringsliv och med offentlig sektor. Det finns goda kanaler för inspel om kompetensbehoven som bör gynna en bra balans mellan utbildningarna och arbetsmarknadens behov. Att som högskola kunna visa att studenterna har goda möjligheter att få arbete efter studierna är den kanske bästa grunden för ökad rekrytering av underrepresenterade grupper. Det ska också framhållas det positiva i att informationsverksamheten inom och kring högskolan fokuserar på den personliga kontakten.

Det fortsatta arbetet

Någonting att fundera på för Mälardalens högskola som en metod att bredda studentunderlaget är möjligen en mer omfattande distansutbildning. Ett annat sätt som bör ligga nära till hands är att utnyttja den goda omvärldssamverkan högskolan har etablerat för att diskutera fördelar med att integrera fler perspektiv och erfarenheter i utbildningarna och hur man kan samverka för att göra utvecklingar i den riktningen – exempelvis inom Penta plus.

Mälardalens högskola ligger bra till i sin studentmångfald, i synnerhet i andelen nybörjare med utländsk bakgrund. Detta hindrar inte att högskolan kan bli ännu bättre med mer målmedvetna satsningar på att nå underrepresenterade grupper.